

Θάλεια Δήτσα

Δράστηριότητα δραματοποίησης

Συνοπτική περιγραφή

Στην παρακάτω δράστηριότητα δουλεύουμε πάνω στο θέμα του ρατσισμού με βάση τη μεθοδολογία του θεάτρου του καταπιεσμένου του Boal και αφορμή ένα βίντεο της actionaid. Αυτή η θεατρική μεθοδολογία μπορεί να χρησιμοποιηθεί για οποιοδήποτε θέμα θέλει να δουλέψει η ομάδα, εδώ παραθέτουμε ένα παράδειγμα με θέμα τον ρατσισμό. Κύριος στόχος της δράστηριότητας είναι να διερευνήσουμε το θέμα του ρατσισμού μέσα από τα βιώματα και τις αντιλήψεις μας και όχι να φτιάξουμε ένα θεατρικό δρώμενο. Επίσης, μπορεί να προκύψει ένα σκέτο με κάποια άπλιτη μέθοδο ή αυθόρυμπτα από μία ιστορία που θέλει να μοιραστεί κάποιος παίχτης της ομάδας. Όλα είναι θεμιτά εφόσον εξυπηρετούν την έκφραση και τη δημιουργικότητα της ομάδας.

Για περισσότερες λεπτομέρειες για τη μεθοδολογία του θεάτρου του καταπιεσμένου βλέπε τον «οδηγό του Boal» στην ιστοσελίδα της Δημοκρατικής Παιδείας και την ιστοσελίδα του Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση.

Στόχοι

Για τους μαθητές και τις μαθήτριες:

- * Να ανοίξουμε τη συζήτηση για τον ρατσισμό.
- * Να αναπτύξουμε την ενσυναίσθηση.
- * Να διερευνήσουμε το θέμα του ρατσισμού με διαφορετικό τρόπο.

Υλικά

*προτζέκτορας,
επιφάνεια προβολής
(εάν δουλέψουμε με τα βίντεο)

Τάξεις

Γυμνάσιο - Λύκειο

Διάρκεια

2-4 διδακτικές ώρες (ανάλογα με τον βαθμό εμβάθυνσης στη δραματοποίηση)

Για να προχωρήσουμε με τις τεχνικές δραματοποίησης ίσως χρειάζεται κάποια εξοικείωση. Σε αυτή την περίπτωση συνίσταται να κάνετε το πρώτο βήμα με τις παγωμένες εικόνες και αν αισθανθείτε ότι λειτουργεί, τότε ίσως φτάσουμε στη δραματοποίηση των εικόνων. Σε καμία περίπτωση δεν χρειάζεται να πιεστούμε ή να πιέσουμε τους μαθητές και τις μαθήτριες για τη δημιουργία σκέτο. Ακόμα και τα πρώτα δύο βήματα δίνουν αρκετή τροφή για σκέψη και συζήτηση. Τέλος, για να λειτουργήσουν αυτές οι τεχνικές, καλό είναι οι μαθητές και οι μαθήτριες να έχουν δουλέψει ξανά ομαδικά.

Ασκήσεις προετοιμασίας για εξοικείωση με την τεχνική της παγωμένης εικόνας

► Πρώτη διδακτική ώρα

Αυτή η θεατρική μεθοδολογία χρειάζεται κάποια προετοιμασία για να μπορέσει η ομάδα να μπει στη λογική των παγωμένων εικόνων. Σε κάθε θεατρική δραστηριότητα χρειάζεται ένας μικρός χρόνος ζεστάματος-ενεργοποίησης και συντονισμού της ομάδας. Εδώ προτείνουμε δύο ασκήσεις, εκ των οποίων η πρώτη είναι για τον συντονισμό και την ενεργοποίηση της ομάδας και η δεύτερη αποτελεί εισαγωγή για την τεχνική της παγωμένης εικόνας.

Σε πολλές περιπτώσεις η απευθείας δραματοποίηση των σταδίων της ιστορίας είναι πιο προσιτή για τους συντονιστές-εκπαιδευτικούς. Σε αυτή την περίπτωση συνιστάται να στήσουν την ιστορία απευθείας χρησιμοποιώντας παιχνίδι ρόλων και δραματοποίηση, όπου κάθε μέλος της ομάδας επιλέγει έναν ρόλο και στήνονται μικρές σκηνές για να απεικονίσουν το περιστατικό (σύμφωνα με τις παρακάτω οδηγίες).

a) Φτιάχνοντας σχήματα στον χώρο με τα σώματα μας: χωρισμός σε ομάδες (5')

Βάζουμε θρανία, καρέκλες περιμετρικά στην αίθουσα. Όλη η ομάδα περπατάει στον κενό χώρο προσπαθώντας να μην αφήνει κενά σημεία. Ο συντονιστής ή η συντονίστρια δίνει οδηγίες για σχήματα που πρέπει η ομάδα να σχηματίσει άμεσα στον χώρο, τοποθετώντας τα σώματα τους το ένα δίπλα στο άλλο, χωρίς λεκτική συνεννόηση και στον λιγότερο δυνατό χρόνο. Π.χ. φτιάξτε ένα τετράγωνο, τρίγωνο, κύκλο, διαγώνια γραμμή στην αίθουσα, ευθεία, κ.λπ. Έτσι μπορούμε να χωριστούμε και σε ομάδες των 5-6 με την οδηγία: «φτιάξτε μικρούς κύκλους των 6», οπότε και ο τελικός σχηματισμός είναι η ομάδα που θα συνεχίσει στην παγωμένη εικόνα.

β) Εισαγωγή στην παγωμένη εικόνα (15')

Είτε στις μικρές ομάδες είτε στην ολομέλεια εξοικειωνόμαστε ως εξής με την τεχνική της παγωμένης εικόνας:

Σηκώνονται 2 εθελοντές και παίρνουν θέση χειραψίας. Μένουν στατικοί σαν αγάλματα για μια στιγμή, μέχρι όλοι οι υπόλοιποι να μπορέσουν να δουν την εικόνα. Έπειτα, ο ένας από τους δύο αποχωρεί. Πρέπει να έρθει κάποιος άλλος από την ομάδα εθελοντικά να συμπληρώσει την εικόνα μπαίνοντας σε μια άλλη σωματική θέση σε σχέση με τον άνθρωπο που στέκεται στη «σκηνή». Έτσι δημιουργείται μία τελείως διαφορετική παγωμένη (δηλαδή στατική) εικόνα.

Η υπόλοιπη ομάδα παρατηρεί σιωπηλά. Φεύγει ο πρώτος της εικόνας και μένει ο δεύτερος. Θα έρθει να δημιουργήσει μία νέα εικόνα ένας νέος παίχτης που τοποθετείται σχετικά με αυτόν που έχει μείνει στη σκηνή. Η ομάδα παρατηρεί σιωπηλά τη νέα εικόνα να δημιουργείται κάθε φορά. Έτσι εναλλάσσονται οι παίχτες και οι εικόνες, ενώ μαθαίνουμε πώς με την τοποθέτηση του σώματος, βλέμματος, κ.λπ. μπορούμε να δημιουργήσουμε μία παγωμένη εικόνα.

Ο συντονιστής, η συντονίστρια αποφασίζει τη σειρά των ασκήσεων α και β.

Μίλα

για τον ρατσισμό!

► Τα επόμενα βήματα γίνονται μέσα στις μικρότερες ομάδες.

γ) Συζήτηση στις επιμέρους ομάδες και καταγραφή: ομάδες ψιθύρου (10'-15')

Στο πλαίσιο της διερεύνησης της έννοιας του ρατσισμού μπορούν να γίνουν οι εξής ερωτήσεις:

- Έχετε διαπιστώσει ή βιώσει ρατσιστικές συμπεριφορές στο περιβάλλον σας;
Περιγράψτε και συζητείστε την εμπειρία. Πώς νιώσατε;
Πώς πιστεύετε ότι ένιωθε η κάθε πλευρά του περιστατικού;
- Πώς αντιδράσατε; Πώς αντέδρασαν άλλοι άνθρωποι;
- Σας νοιάζει; Θα θέλατε να κάνετε κάτι για αυτό;
- Τι χαρακτηριστικά έχει ο ρατσιστικός λόγος και πώς μπορούμε να τον αντικρούσουμε;
Πού τον συναντάμε; Υπάρχει μόνο σε μεμονωμένη έκφραση ατόμων ή προβάλλεται και από μέσα ενημέρωσης, οργανωμένες ομάδες, στο διαδίκτυο, κ.λπ.
- Σε ένα κομμάτι χαρτί καταγράφουμε τα χαρακτηριστικά του ρατσιστικού λόγου που ανέδειξε η κουβέντα μέσα στην ομάδα (π.χ. επιθετικότητα/απολυτότητα/ αδιαλλαξία/διαχωρισμός με βάση την καταγωγή, το χρώμα, κ.λπ.
Διάκριση με βάση την καταγωγή, τη γλώσσα, την εμφάνιση, την κουλτούρα, κ.λπ.
Βία/υποτίμηση, κ.λπ.). Επίσης, καταγράφουμε τα συναισθήματά μας σε σχέση με το περιστατικό και τη θέση μας σε αυτό (αν αντιδράσαμε/φοβηθήκαμε/ παγώσαμε, κ.λπ.).

δ) Πίσω στην ολομέλεια οι ομάδες παρουσιάζουν μεταξύ τους, σύντομα την καταγραφή των εμπειριών τους (10')

Μίδα

για τον ρατσισμό!

► Δεύτερη διδακτική ώρα .....

Μπορούμε να εργαστούμε είτε με τις ιστορίες που προέκυψαν από τις ομάδες ψιθύρου της προηγούμενης συνάντησης –αν υπάρχει υλικό– είτε να χρησιμοποιήσουμε κάποια βίντεο σχετικά με το θέμα.

Αν επιλέξουμε να δουλέψουμε κατευθείαν πάνω στις προσωπικές ιστορίες των μαθητών ξεκινάμε με μια συζήτηση, ανά ομάδες, σχετικά με εμπειρίες των μελών, αν έχουν κοινά βιώματα, κ.λπ. Κάθε ομάδα επιλέγει ένα περιστατικό που θέλει να δραματοποιήσει και να παρουσιάσει στην ολομέλεια για περαιτέρω επεξεργασία. Ποτέ δεν πιέζουμε κάποιον που δεν θέλει να παρουσιάσει μία ιστορία να το κάνει. Προχωράμε μόνο με ό,τι αισθανόμαστε ασφαλείς να επεξεργαστούμε μπροστά στην τάξη. Όταν όλες οι ομάδες έχουν καταλήξει σε ένα περιστατικό με το οποίο θέλουν να προχωρήσουν μπορούμε να ακολουθήσουμε τη διαδικασία δραματοποίησης.

Αν δεν θέλουμε να δουλέψουμε με προσωπικές εμπειρίες, επιλέγουμε ένα από τα προτεινόμενα βίντεο ή όλα για να τροφοδοτήσουμε τη συζήτηση και τη διαδικασία δραματοποίησης.

Δείτε το βίντεο της actionaid (5') με ένα κοινωνικό πείραμα για τον ρατσισμό σε στάση λεωφορείου της Αθήνας: <https://www.youtube.com/watch?v=QVdOSTMqjRo>

Κουβεντιάστε (10'-15')

- Έχει σημασία κατά τη γνώμη σας η αντίδραση των ανθρώπων στο περιστατικό;
- Τι επιχειρήματα επικαλούνται όσοι εναντιώνονται στο ρατσιστικό επεισόδιο;
Συμφωνείτε; Εσείς τι θα λέγατε/κάνατε σε αντίστοιχη κατάσταση;
- Όσοι μένουν απαθείς, τι πιστεύετε ότι νιώθουν;
Εσείς πώς νιώθετε μπροστά στην απάθεια; Σας εκφράζει;
- Όσοι υποστηρίζουν τον ρατσιστικό λόγο τι επικαλούνται;
Έχουν επιχειρήματα;
- Διακρίνετε σχέσεις καταπίεσης στο περιστατικό;
Αν ναι, ποιος είναι ο καταπιεστής και ποιος αυτός που καταπιέζεται;
Τι ρόλο παίζουν σε αυτή τη δυναμική οι αντιδράσεις ή η απάθεια;
- Πώς αισθάνεται ο άνθρωπος που δέχεται τη ρατσιστική επίθεση;
Αν βρισκόσασταν σε τέτοια θέση πώς θα νιώθατε;
Ποια δικαιώματά του καταπατούνται εν προκειμένω;
- Πώς θα μπορούσε αυτή η αντίδραση να είναι πιο συλλογική και άρα ασφαλής;
Θα μπορούσε κάποιος να ανοίξει διάλογο;

Ασκήσεις δραματοποίησης

α) Συζήτηση (8')

Χωριζόμαστε σε ομάδες των 5-6 (από την προηγούμενη συνάντηση) και συζητάμε με χαμηλή φωνή για το θέμα. Προσπαθούμε να συγκροτήσουμε φράσεις-απαντήσεις που αντιδρούν ή ανατρέπουν τον συγκεκριμένο ρατσιστικό λόγο. Τι θα λέγαμε αν αντιμετωπίζαμε αυτή τη συμπεριφορά; Καταγράφουμε τις σκέψεις μας. Συζητάμε το θέμα της στρατηγικής: ποια αντίδραση είναι αποτελεσματική σε ένα τέτοιο περιστατικό; Μπορούσαμε να αντιδράσουμε μόνοι μας; Υπάρχει ζήτημα ασφάλειας και φόβου; Θα απευθυνόμασταν σε άλλους παραβρισκόμενους για βοήθεια; Μπορούμε να σκεφτούμε στρατηγικές που να ενδυναμώνουν τη θέση μας σε κάποιο τέτοιο συμβάν;

Μπορούμε στο πρώτο βίντεο να αντιπαραβάλουμε και το παρακάτω, που συνοψίζει τα στερεότυπα για τους μετανάστες στην Ελλάδα, αλλά δείχνει και έναν άνθρωπο που απαντά απευθείας σε όσα του καταλογίζει ο «ντόπιος» (3').

«Η συνάντηση»: <https://www.youtube.com/watch?v=erhnooBMCu-U>

β) Άσκηση ενσυναίσθησης (προαιρετική, 8')

Σπάμε τις προηγούμενες ομάδες και παρατασσόμαστε τυχαία σε 3 χωριστές γραμμές μέσα στην αίθουσα. Μόλις μπούμε σε γραμμές ανακοινώνει ο συντονιστής/η συντονίστρια τους ρόλους της κάθε γραμμής:

- Η πρώτη γραμμή αναλαμβάνει τον ρόλο του φορέα της ρατσιστικής φραστικής επίθεσης ή των ανθρώπων που τάσσονται υπέρ αυτής της επίθεσης.
- Η δεύτερη γραμμή μπαίνει στον ρόλο των ανθρώπων που δεν αντιδρούν στο περιστατικό αλλά μένουν φαινομενικά απαθείς.
- Η τρίτη γραμμή αποτελείται από ανθρώπους οι οποίοι αντιδρούν και παίρνουν θέση ενάντια στη ρατσιστική φρασεολογία/επίθεση.

Σε περίπτωση που γνωρίζουμε την ομάδα καλά και δεν υπάρχει κάποιος που να έχει δεχτεί ρατσιστική συμπεριφορά μπορούμε να χωρίσουμε και μία τέταρτη γραμμή η οποία θα αναλάβει τον ρόλο του θύματος/αποδέκτη της ρατσιστικής επίθεσης.

Τώρα από κάθε σειρά καλούμε εναλλάξ έναν να μας μιλήσει για τον εαυτό του, να πλάσει έναν χαρακτήρα, απαντώντας σε αντίστοιχες ερωτήσεις: «Ποιος είμαι; Τι νιώθω; Τι αισθάνομαι σε σχέση με τον περίγυρό μου; Τι μου συμβαίνει;» Έτσι θα μπούμε στη θέση του ρόλου μας και θα εμπλουτίσουμε τις ιστορίες μας. Μας ενδιαφέρει πολύ το κομμάτι των ανθρώπων που φαινομενικά μένουν απαθείς ενώ θέλουν να αντιδράσουν γιατί αυτοί είναι οι καταπιεσμένοι (σύμφωνα με τον Boal), οι οποίοι μπορούν να αλλάξουν την έκβαση κάθε ιστορίας. Είναι επίσης, κοινωνικά, το μεγάλο κομμάτι που θέλουμε να καταλάβουμε ή να κινητοποιήσουμε και πολύ συχνά είμαστε εμείς οι ίδιοι απέναντι σε γεγονότα στα οποία δεν ξέρουμε πώς μπορούμε να τοποθετηθούμε. Θέλουμε λοιπόν να ενδυναμώσουμε τους εαυτούς μας, με κατανόηση, ώστε να γινόμαστε πιο ικανοί να παίρνουμε θέση σε όσα συμβαίνουν γύρω μας.

Μίλα

για τον ρατσισμό!

γ) Παγωμένη εικόνα (10')

Τώρα, είτε με βάση το βίντεο είτε με βάση τις προσωπικές ιστορίες που μοιραστήκαμε μέσα στις ομάδες στην πρώτη συνάντηση, ξεκινάμε να φτιάξουμε παγωμένες εικόνες. Κάθε ομάδα έχει την επιλογή να εργαστεί με όποιο ερέθισμα επιλέξει. Αρχικά, θα φτιάξουμε μία παγωμένη εικόνα η οποία θα απεικονίζει τη στιγμή της επίθεσης.

Η κάθε ομάδα αποφασίζει ποιο περιστατικό θα απεικονίσει. Σε περίπτωση που επιλεγεί μια προσωπική ιστορία, ο αφηγητής της ιστορίας αναλαμβάνει τον ρόλο του γλύπτη-επιμελητή της τελικής παγωμένης εικόνας.

Για να φτιάξουμε μια παγωμένη εικόνα, κάθε μέλος της ομάδας αναλαμβάνει γρήγορα έναν ρόλο από το περιστατικό (π.χ. θύτης-θύμα, περαστικός-απαθής παρατηρητής, κ.λπ.) και μπαίνει στην αντίστοιχη σωματική θέση-στάση που εκφράζει με την τοποθέτηση, τη χειρονομία, το βλέμμα, την έκφραση. Ξεκινάμε να χτίζουμε την εικόνα καθώς τα μέλη της ομάδας μπαίνουν ένα-ένα, δηλώνοντας τον ρόλο τους και παίρνοντας θέση στον χώρο. Έτσι χτίζουμε σταδιακά τη συνολική εικόνα, όπως κάναμε και στην άσκηση προετοιμασίας στην πρώτη συνάντηση.

Απαιτείται ησυχία, παρατηρητικότητα και συντονισμός. Ο γλύπτης μπορεί να βελτιώσει την τελική εικόνα αλλάζοντας λίγο τις στάσεις-θέσεις-εκφράσεις των παικτών ώστε να ανταποκρίνονται στην ιστορία.

Αντίστοιχα, αν εργαστούμε με βάση το βίντεο, θα πάρουμε ένας-ένας θέση και θα μείνει ένας γλύπτης να επιμεληθεί την τελική εικόνα. Ο γλύπτης αν θέλει και χωράει μπορεί να μπει και αυτός στην τελική εικόνα. Τέλος, όταν ολοκληρωθεί η εικόνα, ένα-ένα μέλος της ομάδας βγαίνει να δει τη συνολική εικόνα ενώ οι υπόλοιποι μένουν σταθεροί στις θέσεις τους. Αν έχει να προτείνει κάποια αλλαγή στην ομάδα, το κάνει.

Στο τέλος της διαδικασίας χρειάζεται να συνθέσουμε άλλη μία παγωμένη εικόνα που να περιγράφει το πλαίσιο μέσα στο οποίο εκδηλώθηκε το περιστατικό μας (π.χ. στάση λεωφορείου, σχολείο, δρόμος, κ.λπ.). Αυτή η παγωμένη εικόνα προηγείται του περιστατικού.

Είναι βασικό για το ενδιαφέρον της ιστορίας αλλά και τον σχετικό ρεαλισμό της απόδοσης, σε κάθε σκηνή να υπάρξουν και οι απαθείς αλλά ίσως και εκείνοι που συντάχθηκαν υπέρ του ρατσιστικού λόγου.

Σε περίπτωση που είναι απλούστερο να προχωρήσουμε απευθείας στη δραματοποίηση της ιστορίας μας, δεν στεκόμαστε στο στάδιο της δημιουργίας παγωμένων εικόνων. Σε αυτή την περίπτωση, κάθε παίχτης αναλαμβάνει έναν ρόλο από την ιστορία και με παιχνίδι ρόλων αναπαριστά το περιστατικό. Εδώ χρειάζονται δύο σκηνές: η πρώτη δείχνει το περιβάλλον, το σκηνικό, τον τόπο και το πλαίσιο της επίθεσης, απεικονίζοντας τις στιγμές πριν από το περιστατικό. Η δεύτερη παρουσιάζει τη στιγμή του περιστατικού.

Μίλα

για τον ρατσισμό!

δ) Μοίρασμα (8')

Κάθε ομάδα θα δείξει στις υπόλοιπες τις δύο παγωμένες εικόνες (πριν από το περιστατικό και το περιστατικό) ή το σκετς που έχει φτιάξει και μπορεί να βελτιώσει την τελική εικόνα ενσωματώνοντας τις παρατηρήσεις του κοινού σχετικά με ό,τι βλέπουν αυτοί να συμβαίνει. Κάθε ομάδα κρατάει και θυμάται τις θέσεις στην παγωμένη εικόνα της για την επόμενη συνάντηση.

► Τρίτη διδακτική ώρα

α) Παγωμένες εικόνες (10'-15')

Μένουμε στις ίδιες ομάδες. Κάθε ομάδα ανακαλεί την παγωμένη εικόνα της. Τώρα, με βάση το περιστατικό που διαπραγματεύεται, καλείται να φτιάξει δύο νέες παγωμένες εικόνες. Η μία είναι η θεμιτή-ιδανική κατάληξη. Έτσι, μπαίνουν ένας-ένας σε νέες θέσεις, πάντα σύμφωνα με τον ρόλο που έχουν ήδη αναλάβει στην πρώτη παγωμένη εικόνα. Τώρα με τις νέες θέσεις αποτυπώνουν τη θεμιτή εκδοχή του περιστατικού.

Είναι σημαντικό η ομάδα να διαπραγματευτεί τι θεωρεί θεμιτή κατάληξη στο περιστατικό με το οποίο ασχολείται. Για παράδειγμα: να αντιδράσει η πλειοψηφία των παρισταμένων στη ρατσιστική συμπεριφορά; Να υπερασπιστούν τον αποδέκτη της επίθεσης; Κάθε ομάδα για την ιστορία της.

Με τον ίδιο τρόπο, καλείται η ομάδα να αποφασίσει και να αποτυπώσει το κακό σενάριο, τη μη θεμιτή εκδοχή της ιστορίας και φτιάχνει την αντίστοιχη εικόνα.

Οι γλύπτες αναλαμβάνουν να βελτιώσουν τις τελικές εικόνες με μικροδιορθώσεις. Επίσης, ένα-ένα τα μέλη της ομάδας κοιτούν τη συνολική εικόνα ενώ οι υπόλοιποι μένουν σταθεροί στις θέσεις τους και αν προτείνουν ό,τι πιθανή αλλαγή θεωρούν χρήσιμη.

Αντίστοιχα, αν δουλεύουμε με απευθείας δραματοποίηση, φτιάχνουμε δύο μικρές σκηνές που περιγράφουν ένα αίσιο επιθυμητό τέλος στην ιστορία μας και ένα ανεπιθύμητο και απαισιόδοξο σενάριο, το οποίο θα θέλαμε να αποφύγουμε. Η αλήθεια είναι ότι πολλές φορές επεξεργαζόμαστε ιστορίες που έληξαν με τον απαισιόδοξο τρόπο επειδή δεν καταφέρνουμε να επηρεάσουμε τα γεγονότα. Άλλωστε, το θέατρο του καταπιεσμένου μάς δίνει τη δυνατότητα να επεξεργαστούμε αυτές τις ιστορίες σαν να πρόκειται για μια πρόβα που μας ενδυναμώνει και μας προετοιμάζει για την αληθινή ζωή.

β) Παρουσίαση (προαιρετικό, 15'-20')

Ανάλογα τη συγκρότηση της ομάδας και τη διαθέσιμη ώρα, κάθε ομάδα μπορεί να παρουσιάσει τις εικόνες της και να κουβεντιάσουμε στην ολομέλεια για τα κοινά και τις διαφορές των καλών και κακών σεναρίων: τι συναισθήματα μας γεννά η κάθε εικόνα; Τι βλέπουμε; Ποιες ιστορίες κρύβονται από πίσω; Μας αφορούν όλους; Με ποιο κομμάτι ταυτιζόμαστε; Πώς μπορούμε να αποφύγουμε την κακή κατάληξη και να οδηγηθούμε στην καλή;

Κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την ιστορία της μέσα από τις 4 παγωμένες εικόνες (ή τις 2 σκηνές αν δουλεύουμε με απευθείας δραματοποίηση) ως εξής:

- 1) εικόνα ή σκηνή πριν από το περιστατικό
- 2) περιστατικό
- 3) κακή εξέλιξη

Επαναλαμβάνουμε τα βήματα, δείχνοντας αυτή τη φορά την επιθυμητή εξέλιξη.

Από εκεί και πέρα, η συζήτηση στρέφεται στο πώς μπορούμε να οδηγήσουμε την εξέλιξη των γεγονότων στην επιθυμητή κατάληξη. Τι δράση, τι στρατηγικές μπορούν οι δευτερεύοντες ρόλοι της ιστορίας να αναπτύξουν για να το επιτύχουν αυτό;

γ) Δυναμοποίηση της εικόνας (εικόνα-μηχανή, 15')

Ηρθε η ώρα να κινήσουμε τις στατικές (παγωμένες) εικόνες που έχουμε φτιάξει. Σε κάθε παγωμένη εικόνα, κάθε μέλος της ομάδας βρίσκει μία κίνηση και μία λέξη ή φράση που ταιριάζουν στον ρόλο του. Η κίνηση εκφράζει κάτι από τη δυναμική των ρόλων που απεικονίζονται στην εικόνα. Με την καθοδήγηση του γλύπτη, ο ένας μετά τον άλλον εκτελούν την κίνησή τους λέγοντας τη φράση τους. Η διαδικασία επαναλαμβάνεται αρκετές φορές ώστε να συντονιστεί η δυναμοποιημένη εικόνα-μηχανή. Έτσι φτιάχνεται μια διαδοχή κινήσεων και φράσεων που επιτρέπει στους ρόλους να αλληλεπιδράσουν με κίνηση και λόγο, σε μια λούπα δράσεων, σαν μία μηχανή.

Η εικόνα αυτή αποτελεί έτσι μια μηχανική απεικόνιση του συμβάντος. Κάθε εικόνα-μηχανή επαναλαμβάνεται αυξάνοντας την ένταση και την ταχύτητα έπειτα αποκλιμακώνεται σιγά-σιγά. Φτιάχνουμε εικόνες-μηχανές για τις τέσσερις παγωμένες εικόνες που έχουμε φτιάξει: πριν από το συμβάν, το συμβάν, τη θεμιτή κατάληξη, την κακή εκδοχή.

Κάθε ομάδα παρουσιάζει την εικόνα-μηχανή στις υπόλοιπες ομάδες. Χρειάζεται κλίμα υποστήριξης και σεβασμού κατά τη διαδικασία. Συζητάμε για την εμπειρία μας βάση του ρόλου και αυτού που συμβαίνει. Για τα συναισθήματά μας, τις σκέψεις μας: πώς νιώθει αυτός που δέχεται την επίθεση και πώς αυτός που την εξαπολύει; Πώς νιώθουν οι περαστικοί; Αφορά και τις δύο εικόνες; Τι χαρακτηριστικά έχει η καλή κατάληξη, πώς μπορούμε να δράσουμε προς αυτή την κατεύθυνση;

► Τέταρτη εκπαιδευτική ώρα .....

a) Τρίτο στάδιο (30')

Εδώ κάθε ομάδα θα παρουσιάσει την ιστορία της με βάση τις δυναμοποιημένες εικόνες που έχει φτιάξει: εικόνα πριν από το περιστατικό, το περιστατικό, την κακή κατάληξη. Επαναλαμβάνουμε, δίνοντας όμως τη θεμιτή εικόνα-μηχανή στο τέλος της ιστορίας μας. Συζητάμε πώς μπορούμε να διευκολύνουμε τη θετική έκβαση.

Αυτές οι εικόνες είναι η βάση της ιστορίας που φτιάξαμε, ένα μικρό θεατρικό σκετς. Το ζητούμενο είναι πώς θα αποφύγουμε την κακή κατάληξη, πώς θα φτάσουμε στην καλή κατάληξη. Με βάση λοιπόν την εικόνα του περιστατικού εξετάζουμε πιθανές αντιδράσεις των περιφερειακών χαρακτήρων ώστε να οδηγηθούμε στη θετική κατάληξη. Έτσι, βήμα-βήμα, κάποιος κάνει ή λέει κάτι που ταιριάζει στον ρόλο του, κάποιος άλλος αντιδράει, κ.ο.κ., για να χτίσουμε τις ενδιάμεσες σκηνές.

Με αυτόν τον τρόπο, χρησιμοποιούμε το θέατρο για να ανοίξουμε τη συζήτηση σχετικά με το πώς μπορούμε και θέλουμε να δρούμε σε τέτοια περιστατικά, αλλά και τι μας εμποδίζει.

Προσοχή! Σε αυτή την έρευνα-αυτοσχεδιασμό δεν μπορούμε να αλλάξουμε τον χαρακτήρα και τη δράση του καταπιεστή (που εκφέρει τον ρατσιστικό λόγο, την επίθεση, κ.λπ.). Ούτε μπορούμε να βασιστούμε στην ικανότητα του αποδέκτη (του θύματος) να αντιδράσει. Το θέμα μας είναι πώς μπορούν οι υπόλοιποι ρόλοι, οι πιθανοί υποστηρικτές του καταπιεστή ή του αποδέκτη της καταπίεσης να επηρεάσουν την ιστορία.

Δεν είναι απαραίτητο να προχωρήσουμε σε αυτό το στάδιο αν όλο το βίωμα είναι μακριά από τα βιώματα των παιδιών. Για να φτιαχτεί μία ιστορία είναι καλύτερα να αφορά τα βιώματά μας άμεσα, να μην είναι κάτι «φορεμένο» και ξένο στις ζωές μας. Το περιστατικό μπορεί να είναι κάτι πολύ μικρό, όπως π.χ. κάτι που ακούσαμε στις ειδήσεις και μας στεναχώρησε, κάτι που μας ανησυχεί αλλά δεν βρήκαμε καμία ανταπόκριση στον περίγυρό μας. Αν δεν προκύπτει κάποια ανάγκη των παιδιών να προχωρήσουν πέρα από τα περιστατικά που κάπως τους έχουν αγγίξει είναι καλύτερο να περάσουμε στη δεύτερη δραστηριότητα, χρησιμοποιώντας τα δύο βίντεο για την ολοκλήρωση της δραστηριότητας.

Στο θέατρο Φόρουμ του Boal, η ομάδα παρουσιάζει την κακή εκδοχή της ιστορίας και μετά καλεί το κοινό να παρέμβει, αναλαμβάνοντας δράση πάνω στη σκηνή (αντικαθιστώντας έναν θηθοποιό ή λέγοντας του τι να πει και τι να κάνει) ώστε να οδηγηθεί η ιστορία στη θεμιτή κατάληξη. Μπορεί αν υπάρχει χρόνος να δοκιμαστεί αυτό το σχήμα στην τάξη: μία ομάδα δείχνει μόνο την κακή εκδοχή της ιστορίας και καλεί τα παιδιά να προτείνουν τρόπους ώστε να αποφευχθεί αυτή η έκβαση.

Μίλα

για τον ρατσισμό!

β) Επίλογος (20')

Συζητάμε τα σκετς, τις ιστορίες και τους προβληματισμούς μας. Μπορούμε να μεταπείσουμε τον καταπιεστή; Ποια δράση και ποιος συντονισμός μπορεί να βελτιώσει την κατάσταση για τον αποδέκτη (ή τους αποδέκτες) της επίθεσης; Κοινωνικά τι σημαίνει να διασφαλίσουμε ότι τέτοιες συμπεριφορές δεν είναι αποδεκτές; Μας αφορά; Πώς μπορούμε να δράσουμε σε τέτοιες στιγμές, ώστε να ενισχύσουμε τον σεβασμό, την αξιοπρέπεια και τα ανθρώπινα δικαιώματα έναντι του ρατσιστικού λόγου; Ποιοι θεσμοί και τρόποι αντίδρασης ενδείκνυνται για την αντιμετώπιση και την καταγραφή περιστατικών ρασιστικής βίας; Ας ενημερωθούμε για αντίστοιχες, επίσημες πρωτοβουλίες, δίκτυα πληροφόρησης, στήριξης, κ.λπ. Μπορείτε να αναφερθείτε στο «Δίκτυο για την καταγραφή της ρασιστικής βίας», να διαδώσετε τη χρησιμότητά του και τη σημασία του για την προστασία των αποδεκτών ρασιστικής συμπεριφοράς.

Αφού ολοκληρώσετε τη δραστηριότητα δείτε το ακόλουθο βίντεο που προτείνει πρακτικούς τρόπους αλληλεγγύης και αντίδρασης σε ρασιστικές συμπεριφορές.

<https://www.youtube.com/watch?v=Lcd4VXHTR3Y>

Μπορείτε να συζητήσετε για τις δικές σας εμπειρίες, τα βίντεο που είδατε και τους τρόπους αντιμετώπισης που προτείνονται. Τέλος, μπορείτε να επισκεφτείτε την ιστοσελίδα του «Δικτύου για την καταγραφή της ρασιστικής βίας» για να δείτε τη δράση του. Τι σημασία έχει η νομική αναγνώριση των εγκλημάτων με ρασιστικό κίνητρο για την αντιμετώπιση του φαινομένου; Πότε θεσμοθετήθηκε αυτή η κατηγορία εγκλημάτων;

Μπορούμε να δούμε επίσης το παρακάτω βίντεο που συνοψίζει τα στερεότυπα για τους μετανάστες στην Ελλάδα, αλλά δείχνει και έναν άνθρωπο που απαντά απευθείας σε όσα του καταλογίζει ο «ντόπιος», χωρίς να μπαίνει στη θέση του θύματος:

<https://www.youtube.com/watch?v=epnooBMCu-U>

Μπορούμε να καλέσουμε κάποιον από την Ένωση για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου» να μιλήσει στο σχολείο, να κάνουμε μία παρουσίαση στην κοινότητα, να γράψουμε στην εφημερίδα, να κάνουμε μία εκπομπή σχετική στο ραδιόφωνο, κ.ά.

► Μπορείτε να ανατρέξετε στις σελίδες του Δικτύου Εννοιών της Δημοκρατικής Παιδείας και να εμπλουτίσετε τις γνώσεις σας γύρω από την έννοια του ρασισμού.

Μίλα

για τον ρασισμό!